

забезпеченням високоліквідними активами. Порядок формування фонду соціального розвитку полягає в розрахунку прибутку підприємства, коригування прибутку підприємства на суму витрат на збут, коригування прибутку підприємства на частину адміністративних витрат, що припадає на забезпечення управління операційною діяльністю, розрахунок величини фонду соціального розвитку шляхом коригування вартості, отриманої в ході операційної діяльності на коефіцієнт соціальної сфери, створення фонду соціального розвитку за рахунок чистого прибутку з відповідним забезпеченням. Для обліку формування та використання фонду соціального розвитку рекомендовано рахунки: 315 “Поточний рахунок для забезпечення соціального розвитку” та 427 “Фонд соціального розвитку”.

Таким чином, практична реалізація рекомендацій зумовлює провадження бізнесу в рамках соціальної орієнтації з одночасним забезпеченням економічної безпеки підприємства.

Список літератури

1. Калинчук І. Д. Сутність та характеристика обліку витрат на виробництво / І. Д. Калинчук // Науковий вісник Волинського державного університету. Сер. Економічні науки. – 2010. – № 5 – С. 247–252.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України [від 16.07.1999 р. № 996]. – Режим доступу : < <http://zakon4.rada.gov.ua>>.

3. Янчева Л. Н. Учет доходов и расходов предприятия / Л. Н. Янчева, А. П. Гринько, Л. М. Котенко. – К. : Компас, 2008. – 80 с.

Отримано 01.08.2013. ХДУХТ, Харків.

© Н.В. Бойченко, Т.А. Наумова, І.В. Нестеренко, 2013.

УДК 657.3.001.76

Т.В. Бочуля, канд. екон. наук, доц.

РОЗРОБКА МОДЕЛІ РЕІНЖІНІРИНГУ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ

Розглянуто трансформацію бухгалтерського обліку під впливом ідеї інформатизації суспільно-економічного простору. Проаналізовано інформаційну логіку реінжинірингу облікової системи та надано власне бачення стосовно системи бухгалтерського обліку в проекції мультивекторного інформаційного інтересу.

Рассмотрена трансформация бухгалтерского учета под влиянием идеи информатизации общественно-экономического пространства.

Проанализирована информационная логика реинжиниринга учетной системы и дано собственное видение относительно системы бухгалтерского учета в проекции мультивекторного информационного интереса.

Considered transformation of accounting under the influence of the idea of informatization of social and economic space. Analyzed information logic of reengineering of accounting system and granted own vision regarding accounting system in the projection of multivectoral of information interest.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ера технологій та інтелекту у своєму динамічному розвитку радикально змінила умови існування економічного простору та висунула нові вимоги до організації інформаційного забезпечення управління та прийняття рішень. У цьому контексті радикальні трансформаційні зміни означають глибинні процеси, які у своїй модернізованій сутності торкнулися коренів явищ сучасного економіко-інформаційного світу, заклавши основу нової інформаційної теорії.

Сучасність зорієтувала наукове товариство на переосмислення базових облікових концепцій, які більше не відповідали дійсності й затребуваності інформатизованої економіки. Це спонукало до реформування системи обліку в напрямі впровадження концепції, що передбачає формування такого інформаційного забезпечення, яке дозволить передбачити розвиток подій і вжити відповідних заходів для запобігання невизначеності, й забезпечення ефективного використання ресурсів для отримання очікуваного результату. Затребуваною стала реорганізація системи бухгалтерського обліку таким чином, щоб гармонізувати інформаційні процеси, збалансувати інформаційні запити та налагодити інформаційне забезпечення учасників бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед провідних учених сучасності питання щодо розвитку облікової концепції у всіх її проявах та вимірах набуло неабиякого розвитку. Зокрема, найбільш ґрунтовні результати дослідження з актуалізації та реформування системи бухгалтерського обліку подано в працях Ф.Ф. Бутинця, С. Голова, З. Гуцайлюка, С. Івахненкова, А. Кузьмінського, С. Легенчука, Д. Лозинського, Н.М. Малюги, М. Пушкаря, П.Т., Саблука, М. Чумаченко, В.Г. Швеця. Не зменшуючи ваги наукового доробку вчених, вважаємо доцільним розширити концептуальні основи актуалізації облікової теорії через реорганізацію та реконструкцію системи бухгалтерського обліку.

Мета та завдання статті. Метою написання статті є актуалізація процесу модифікації системи бухгалтерського обліку, виходячи з ідеї її реінжинірингу. В рамках окресленої мети були вирішені завдання щодо розгляду поняття реінжинірингу; дослідження прогресивного напрямку

наукової думки в еволюції системи бухгалтерського обліку; розвитку інструментів та технологій реорганізації бухгалтерського обліку з погляду вимог нового часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У реаліях динаміки суспільно-економічного простору важливість інформації складно переоцінити, адже інформація стала феноменом дійсності, в якій істотно трансформована економіка та визначено нові потреби суспільства. Оскільки облік вважається універсальною мовою бізнесу, він є основою розвитку нової інформаційної економічної системи, де головним лозунгом є такий: «Хто володіє інформацією – той управляє світом» [8, с. 5].

Інформаційна економіка змінює суть економічних відносин, що логічно позначилося на теорії бухгалтерського обліку. Запровадження нових об'єктів обліку в логіці інтелектуального підґрунтя заклало основи реорганізації системи бухгалтерського обліку, які в своєму дуалістичному вираженні справили вирішальний вплив на еволюцію інформаційних та економічних відносин.

Модифікація бухгалтерського обліку в контексті розвитку філософського світогляду і зміни філософської основи передбачає зміну підходів та напрямів використання наслідку, результату, продукту облікового процесу – інформації. Внесемо певну поправку – в умовах інтелектуалізації економіки й суспільства мова йде перш за все не зовсім про інформацію, а про знання, яке згідно з його онтологічною інтерпретацією являє собою рівень підтримки релевантного обміну між учасниками економіко-фінансових та інформаційних процесів для генерації нового знання, виробленого для забезпечення розвитку кожної окремої економічної одиниці та економіки в цілому.

Управління інформаційними процесами передбачає їх безупинне покращення та актуалізацію. Проектуючи на інформаційну систему емпіричний досвід з оптимізації бізнес-процесів, була обґрунтована доцільність впровадження реінжинірингу як ключового методу досягнення мети вдосконалення інформаційної системи економічного суб'єкта.

За своєю суттю реінжиніринг є нічим іншим, як способом кардинального підвищення ефективності компанії, значного збільшення рівня економічного потенціалу, а також інструментом антикризового управління [9, с. 123].

Реінжиніринг є фундаментальним переосмисленням та радикальним перепроєктуванням бізнес-процесів для досягнення суттєвого поліпшення таких важливих для сучасного бізнесу

показників результативності, як затрати, якість, рівень обслуговування та оперативність [6, с. 205].

За основу поняття реінжинірингу бухгалтерського обліку цілком прийнятно взяти загальне визначення цього процесу та інтерпретувати його як фундаментальне переосмислення та генеральне перепроєктування базових облікових інформаційних процесів для актуалізації інформаційної підтримки бізнес-рішень, мінімізації витрат на обслуговування інформаційної системи, зниження рівня інформаційних ризиків та збільшення загальних показників результативності.

У загальному сенсі реінжиніринг системи бухгалтерського обліку лежить у площині перспективного розвитку системи бухгалтерського обліку як наслідку реформування наукових теорій, національного законодавства, запозичення світового досвіду, який має значний вплив на інституційні зміни, техніко-технологічні інструменти, умови та ефективність його ведення.

Відправною точкою сутєвих революційних змін у бухгалтерському обліку стала широка інформатизація та інтелектуалізація основних суспільно-економічних процесів. Якщо раніше бухгалтерський облік розглядався в його вузькоспрямованій інформаційній проекції, то нинішні умови зумовили його трансформацію в напрямі мультिवаріантного подання інформації.

У жодному разі мова не йде про двозначне трактування інформації: ключовим став різновекторний інтерес споживачів інформації, задоволення якого вимагало різних відомостей про фінансово-економічний стан внутрішнього та зовнішнього середовища. Проте, така інформація повинна мати обов'язковий доказовий характер, відобразити реальні показники фінансово-господарського стану економічного суб'єкта та бути придатною для контролю, аналізу та планування. Усім цим характеристикам у повному обсязі відповідає облікова інформація з тією поправкою, що має бути складена згідно з багатоцільовою концепцією бухгалтерського обліку.

Генезис бухгалтерського обліку проявляє себе через низку питань, пов'язаних із прямолінійним зв'язком з економічними системами, значно применшуючи його безумовний внесок у піднесення інтелектуально-інформаційного устрою теперішнього суспільства. Реалізм дійсності виражений через зміну наукового світогляду, на кожному етапі якого виникають нові відправні точки (інформація, знання, технології), які так чи інакше трансформують філософське підґрунтя і визначають ідеї нового часу. Нова формація інформаційної економіки та технологічного суспільства визначила систему

бухгалтерського обліку як тривимірний процес, в якому у логічному взаємозв'язку інтегровані методологія бухгалтерського обліку з технологічними продуктами та концепцією інтелектуалізації (рис. 1).

Рисунок 1 – Системи бухгалтерського обліку нового часу

Слідуючи логіці розвитку системи бухгалтерського обліку в його техніко-інтелектуалізованій проекції, була виведена теза стосовно його розширеного функціоналу порівняно з традиційним розумінням призначення облікової системи. Так сформувалися нові наукові концепції, в яких із принципово нової точки зору розглядалася інформаційна компетентність бухгалтерського обліку та була поставлена під сумнів її класична інтерпретація.

Зміни торкнулися всіх сторін бухгалтерського обліку, починаючи з форми ведення та закінчуючи усталеними принципами (правилами) його ведення. Визначення нового часу полягає в тому, що досі облік був представлений вузькоспеціалізованою формою інформаційного забезпечення системи управління. Реалії дійсності внесли суттєві зміни в підготовку кінцевого обліково-звітного продукту. Новим виміром якості облікового інформаційного забезпечення стали знання й технології. Фактично управлінська альтернатива базується не на інформації, а на знаннях, які є її вищою (покращеною) формою. Вимір інформації з технологічної точки зору полягає в її адаптованості до комунікаційної функції інформаційної системи. Облікові показники, виражені в звітній інформації, мають бути пристосовані для передачі та розпізнання всіма апаратними та технологічними засобами без викривлень та двоякого розуміння. У розрізі методології бухгалтерського обліку передбачається додержання чинних правил із поправкою на нові, пропонувані науковим середовищем для адаптації до потреб різновекторних інтересів користувачів.

Основою реорганізації системи бухгалтерського обліку став когнітивний реінжиніринг, спрямований на активізацію творчості

людей і використання інтелектуального капіталу, як найбільш затребуваний інструмент перетворень [2, с. 111].

Характерно, що поняття когнітивності поширене не тільки в психології та суміжних науках – реформу національної системи бухгалтерського обліку у світлі когнітивного дисонансу дослідили С. Легенчук і Д. Лозинський, запропонувавши її реформування через симпліфікацію для забезпечення оптимізації всієї економічної системи країни [5].

У когнітивній моделі інформаційні зв'язки налагоджені таким чином, щоб забезпечити рівновагу між проявами внутрішнього та зовнішнього оточення з кінцевим наслідком відповідної реакції (рис. 2). Ситуація ускладнена тим, що зовнішнє середовище розвитку економічного суб'єкта індукує кризові та ризикові явища у внутрішньому середовищі.

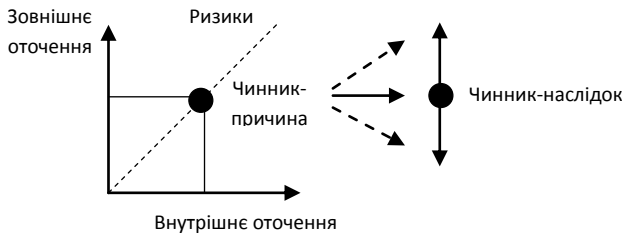

Рисунок 2 – Інформаційно-економічні зв'язки в когнітивній моделі

Будь-яка причина є наслідком взаємодії різних рівнів зовнішніх та внутрішніх економічних систем із рівнозначним ризиком, який опосередковано наявний у них. Різниця в тому, що ризик може не проявити свій негативний вплив внаслідок продуманої інформаційної політики. Запровадження інформаційної політики походить із потреби актуалізації інформаційної діяльності з відповідним налагодженням та обслуговуванням інформаційних потоків для узгодження взаємовідносин різних інституцій. Інформаційна політика – це не просто продумана організація підготовки та передачі інформації, а філософія інформаційного середовища конкретного суб'єкта, який опікується питанням якості інформації, адаптуючи її під реалії інформаційно-технологічної дійсності.

Тим самим до обліку були висунуті нові вимоги, продиктовані логікою бізнесу в умовах широкої інформатизації, коли потрібно

максимально усунути інформаційну асиметрію та налагодити інформаційні потоки і пропозицію інформаційного результату таким чином, щоб максимально задовольнити інформаційні інтереси суб'єктів управлінської системи підприємства. Менеджери не здатні реалізувати свій інтелектуальний потенціал без належного інформаційного підґрунтя, тому увага науковців змінила спрямування на розвиток системи обліку нового рівня.

Поняття творчості стало ключовим для бухгалтерського обліку в його модифікованому уявленні як системи для вирішення інформаційного питання осередку управління. Тим не менше, творчість в обліковій системі була піддана неабиякій критиці. Науковці обґрунтовували свою позицію тим, що творчість у бухгалтерському обліку фактично означає порушення правил його ведення заради отримання цифрового вираження показників, зручних для підприємства [7, с. 262]. Із такою позицією складно не погодитись, оскільки облікова інформація у повному обсязі здатна забезпечити запити користувачів із різними інформаційними інтересами. Тому додаткове навантаження творчістю в теорії бухгалтерського обліку якісно не змінить кінцевого інформаційного продукту, а лише приведе до активізації наукової дискусії, унаслідок чого ймовірно двозначне трактування ролі й суті облікової інформації в управлінській системі.

Найбільш влучно стосовно модернізації системи бухгалтерського обліку висловився Ф.Ф. Бутинець: «...за тривалий час псевдореформ обліку Україна практично втратила колишній бухгалтерський облік, кадри, які розуміли значення і роль теорії та практики обліку, його сутність і функції в частині збереження майна власника, надання інформації для управління, правильності обчислення фінансового результату діяльності» [1, с. 111].

Реорганізація бухгалтерського обліку має лежати в площині розширення його предмета в просторі (зовнішнє середовище) та часі (майбутнє) [4, с. 4]. Варто розширити межі інформаційного забезпечення користувачів та вийти за рамки усталеного інформаційного продукту облікової системи для задоволення інформаційних потреб користувачів із різними цільовими запитамі. У такому сенсі цінним є дослідження С. Голова, який, порушуючи питання стосовно актуалізації теорії бухгалтерського обліку в його новому вираженні (унікаючи наукового антропоморфізму), висунув ідею багатоцільового бухгалтерського обліку [3; 4]. Інтерпретуючи дослідження вченого, пропонуємо власне бачення теорії бухгалтерського обліку, яке не суперечить загальним позиціям і твердженням (рис. 3).

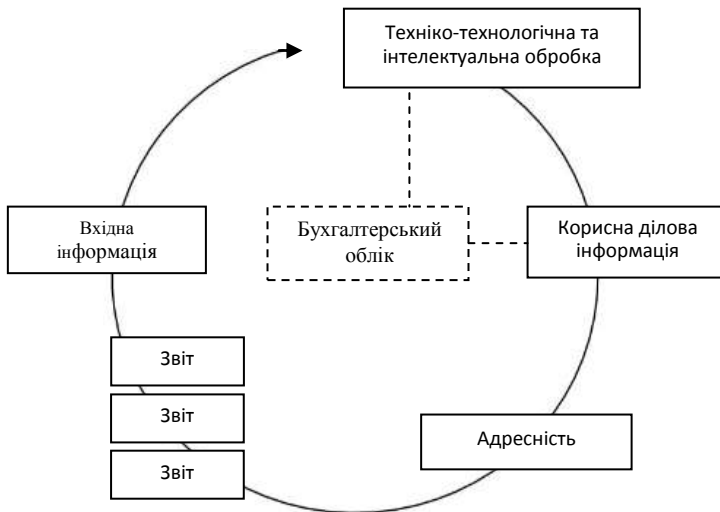

Рисунок 3 – Багатоцільова система бухгалтерського обліку

Основна ідея полягає в задоволенні інформаційних інтересів різних груп користувачів, що цілком логічно, урахувавши різне спрямування їх цільової установки.

У такому ракурсі облікову інформацію цілком можна розглядати як результат метаболізму, наслідок розумової активності суб'єкта, джерело забезпечення відповідної різноманітності альтернатив управлінських рішень, квантифікацію знань.

Зміна напрямку пріоритетного вектора системи обліку в орієнтації на підвищення інформативності для достатнього забезпечення користувачів даними про економічний стан, результати діяльності та фінансової звітності логічно позначилась на модифікації системи бухгалтерського обліку.

Розвиток системи бухгалтерського обліку передбачає зміну підходів та напрямів використання результату облікового процесу – інформації. Внесемо певну поправку – в умовах інтелектуалізації економіки та суспільства йдеться, перш за все, про знання, яке згідно з його онтологічною інтерпретацією являє собою рівень підтримки релевантного обміну між учасниками економіко-фінансових відносин для генерації нового знання, виробленого для забезпечення розвитку кожної окремої економічної одиниці та економіки в цілому.

Необхідність зміни формації бухгалтерського обліку стала логічним наслідком трансформації суспільства, яким пред'явлені нові вимоги щодо інструментально-методологічного апарату для підвищення рівня рентабельності, ліквідності та платоспроможності бізнесу,

реалізації пріоритетного розвитку економіки, оптимізації фінансового інструментарію політики тактичного і стратегічного управління. Застосування до облікової системи класичного методу покращення бізнес-процесів передбачає якісну її реконструкцію в такому аспекті, щоб надати можливість управлінському персоналу вирішити весь спектр цілей діяльності: від вирішення поточних проблем до розробки сценарію інтенсивного розвитку. На думку науковців, така система має бути побудована, виходячи з ідеї багатоцільового інформаційного інтересу.

У статті зроблено спробу сформулювати напрями розвитку бухгалтерського обліку на підставі взаємодії різних концептуальних теорій, які кардинально видозмінили інтеграцію внутрішніх процесів розвитку бухгалтерського обліку та зовнішніх умов, що зумовило динаміку такого розвитку.

Список літератури

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Міфологія / Ф. Ф. Бутинець. – Ч. 2. – Житомир, 2003. – 524 с.
2. Герасимов К. Б. Разработка модели реинжиниринга системы управления производством предприятия / К. Б. Герасимов // Экономика и управление. Экономические науки. – 2012. – № 6 (91). – С. 109–112.
3. Голов С. Сучасні підходи до теорії бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 3. – С. 18–23.
4. Голов С. Теорія багатоцільового бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 4. – С. 3–13.
5. Легенчук С. Погляд на реформу національної системи бухгалтерського обліку: ефект когнітивного дисонансу / С. Легенчук, Д. Лозинський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 8. – С. 22–26.
6. Мирошніченко Ю. В. Науково-понятійний апарат реінжинірингу бізнес-процесів підприємства / Ю. В. Мирошніченко, А. І. Філіпова // БізнесІнформ. – 2012. – № 6. – С. 203–206.
7. Райс Э. Разоблачение тайн бухгалтерского учета. Как разобраться в бухгалтерской отчетности и в финансовом анализе: [пер. с англ.] / Э. Райс – М. : Олимп-Бизнес, 2006. – 362 с.
8. Саблук П. Т. Проблеми реформування бухгалтерського обліку та звітності в Україні / П. Т. Саблук // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2009. – Вип. 17, т. 2. – С. 5–8.
9. Таранюк Л. М. Організаційні засади проведення реінжинірингу бізнес-процесів підприємств [Електронний ресурс] / Л. М. Таранюк, О. М. Запороженко. – Режим доступу : <<http://goo.gl/1iVoXu>>.

Отримано 01.08.2013. ХДУХТ, Харків.

© Т.В. Бочуля, 2013.